

PLAKAT

PSIHOSOCIALNI PROGRAMI POMOČI DRUŽINAM Z GLUHO OSTARELO OSEBO IN POSAMEZNIH OSTARELIM GLUHIM OSEBAM

Ideja za program je nastala v družbi RACIO iz Celja (v okviru kreiranja socialnovarstvenih programov javnih del s podporo Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje) hkrati z idejo za program Družinski servis, ki je bila predstavljena na prvem kongresu socialnega dela. Program se je pričel izvajati v letu 2002 v okviru Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije in treh regijskih društev kot eksperimentalni nacionalni program javnih del in se je v letu 2004 razširil na devet društev.

Cilji programa so reševanje problematike socialne izključenosti ostarelih gluhih oseb, preprečevanje in odpravljanje njihovih socialnih stisk in težav (na podlagi ugotovljenih razmer in potreb na terenu) na način, ki ostarelim gluhim osebam v okviru obstoječih javnih služb ni na voljo. Zaradi komunikacijskih ovir doživljajo ostarele gluhe osebe dodatno socialno stisko. Program je na voljo tudi ostarelim naglušnim osebam.

Uporabniki programa so gluhe in naglušne ostarele osebe (okrog 70 oseb), ki so potrebne pomoči v primeru bolezni, onemoglosti in osamljenosti v domačem okolju. Delne razbremenitve so deležne tudi družine uporabnikov, s čimer se izboljšuje kvaliteta življenja uporabnikov, njihovih družin in tudi okolja, v katerem živijo.

Gluha in naglušna oseba na zunaj ne kaže znakov ovire. Toda naglušna oseba z uporabo slušnega aparata v povprečju dosega le do 50 % razumljivosti govorjene besede. Brez slušnega aparata ne razume nič. Gluha oseba pa obvlada povprečno le 10 % obsega razumljivosti povprečno slišče osebe. To gluho in naglušno osebo omejuje, da bi se normalno in enakovredno brez pomoči vključili v slišče okolje.

Uporabnikom pomagajo brezposelni gluhi in naglušni izvajalci programa pri gospodinjstvu (osnovno čiščenje, priprava kosila ali malice,

likanje, pranje), oblačenju, slačenju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, gibanju. Najpogostejša oblika pomoči je družabništvo (pogovori, prilagojeni gluhi in naglušni osebi, navadno v kombinaciji s katero od prej naštetih pomoči ali v kombinaciji z igranjem družabnih iger, spremstvo ob nakupih, spremstvo k znanecem, sorodnikom, zdravniku). Pomoč se prične izvajati na pobudo uporabnika, njegovih družinskih članov ali društva gluhih in naglušnih. Pri tem je po potrebi vključen tudi center za socialno delo. Vključena je tudi uporabnikova okolica. Pobudi sledi podpis dogovora med društvom in uporabnikom ali njegovim družinskim članom, ki vsebuje podatke o uporabniku, predmet dogovora, vrste pomoči, čas trajanja pomoči in druge podatke, pomembne za izvajanje pomoči, ki jih opredelita društvo in uporabnik. Izvajalci pomoči so izbrani v sodelovanju društev gluhih in naglušnih, Zveze gluhih in naglušnih Slovenije in Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje skupaj z njegovimi službami z območij, kjer se program izvaja.

Izražanje potrebe in zadovoljstva s programom ugotavljamo sproti v individualnih pogovorih z uporabniki in njihovimi svojci in ob pripravi poročil financerjem. Doslej je bil program deležen pohval in pričakovanj, da se bo nadaljeval.

Vključevanje uporabnikov poteka postopno v skladu z razpoložljivimi finančnimi možnostmi in v skladu z načrtovanim programom oziroma z odobrenimi finančnimi sredstvi iz javnih razpisov. Vključeni so uporabniki s področij društev gluhih in naglušnih Ljubljana, Maribor z okolico, kjer program nepretrgano poteka od začetka izvajanja programa junija 2002, Murska Sobota, Koper, Celje z okolico, Novo mesto, kjer se je program pričel izvajati v letu 2003, Kranj

in Velenje z okolico, kjer se je program pričel izvajati v letu 2004.

V izvajanje programa je vključenih 12 brezposelnih gluhih in naglušnih oseb. Delajo individualno pod nadzorom strokovnih delavcev društev, vključenih v program, in na podlagi evidenčnega lista prisotnosti pri uporabniku. Evidenčni list je priloga k dogovoru med društvom in uporabnikom. Vključeni izvajalci, ki na trgu dela zaradi slušne ovire ne najdejo zaposlitve, imajo različna znanja in poklicne kvalifikacije – knjigovez, pletilja, šivilja, montažer-kopist, gospodinjska pomočnica, grafični tehnik in bolničarka. Večina je bila vključenih v prilagojen 120-urni tečaj socialne oskrbe in asistence ostarelim gluhih in naglušnim osebam v izobraževalnem središču Miklošič Ljubljana. Dve izvajalki iz savinjske regije sta nadgrajevali pridobljeno znanje v okviru programa PHARE 2000; pri tem si je ena od njih pridobila potrdilo o usposobljenosti za strokovno sodelavko v socialnem varstvu. Brezposelni gluhi in naglušni izvajalci, vključeni v program, prispevajo k reševanju problematike uporabnikov, povezane s starostjo. Obenem so delovno in socialno integrirani. Rešujejo svoj problem brezposelnosti, si omogočijo preživetje, s pomočjo osebam z enako ali podobno oviro pa so tudi sami deležni psihosocialne rehabilitacije. Teoretska in praktična znanja, ki jih pridobivajo, jim bodo lahko koristila tudi v smislu priprave na lastno starost.

V program so kot izvajalci vključeni tudi prostovoljci.

Aktivnosti so od začetne ideje naprej usmerjene v izpolnjevanje pogojev za prehod programa iz *eksperimentalnega* v trajnejšo obliko in v razvijanje možnosti za zaposlovanje gluhih in naglušnih oseb na področju socialnega varstva v nevladnem sektorju, kar pa je pogojeno z ustvarjanjem ugodnejših pogojev za razvoj nevladnega sektorja tudi na tem področju. Oviri pri tem sta dve. Prva je vsakoletno javljanje za pridobivanje sredstev za izvajanje programa na javne razpise treh različnih financiranj – Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij. Druga ovira pa je organizacija in koordinacija vključenih v program, zlasti gluhih in naglušnih, kar izvajanje programa zahteva precejšnje napore.

Pomembno mesto pri ustvarjanju ugodnejših pogojev za uveljavitev programa zavzemajo tudi predstavitve programa dejavnikom na vseh ravneh, od lokalne do mednarodne. Na državni in mednarodni ravni je bil program večkrat predstavljen v okviru vladnega programa »Poklicno uveljavljanje žensk«.

Program izhaja iz demografskih napovedi o večanju števila starih ljudi, kamor sodijo tudi uporabniki programa, težav uporabnikov programa, povezanih s starostjo, želje uporabnikov, da svoje potrebe zadovoljujejo v domačem okolju, in obremenjenosti družin uporabnikov programa.

**Marija Serdoner – Lavrenčič
Tatjana Dolinšek**